

Institut Européen des Jardins & Paysages

Inventarisatie van parken en tuinen van België - Vlaanderen

Inventaris Vlaams-Brabant

Park van Kasteel Ten Berg

Auteur(s) : Onroerend Erfgoed |Flanders Heritage Agency
www.onroenderfgoed.be <https://inventaris.onroenderfgoed.be>

Inventarisatie van parken en tuinen van België - Vlaanderen
Inventaris Vlaams-Brabant
Park van Kasteel Ten Berg

Titel:	Park van Kasteel Ten Berg
Provincie:	Vlaams-Brabant
Gemeente:	Grimbergen
Deelgemeente:	Beigem
Bron:	Schepping: 2013-03-15 Bijwerken: 2017-05-30 URI: https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/134038
Coördinaten:	Breedte: 4.36530816241 Lengte: 50.9578076919

Primaire tekst

Park in landschappelijke stijl van bijna 1,5 hectare, aangelegd in de jaren 1860 rond een omstreeks 1800 gebouwd landhuis; gedeeltelijk verminkt door een wegverbreding.

Het 'Kasteel ten Berg' werd aan het einde van de 18de of in het begin van de 19de eeuw gebouwd als een vrij bescheiden landhuis bij het pachthof Ten Berge (Molenstraat nr. 5-7) op een lage heuvelrug ten noorden van de dorpskern van Beigem. Het wordt nog niet weergegeven op de kaart van Ferraris (1771-1775) maar wel op het Primitief kadasterplan van 1821. Volgens de Primitieve kadastrale legger was zowel het landhuis als de hoeve rond 1830 eigendom van de weduwe van Leopold Demauger uit Leuven. Het huis werd omringd door een luthof van bijna 1,5 hectare. Er waren ook twee moestuinen – de grootste (31 are) vermoedelijk gereserveerd voor de kasteelbewoners – en een boomgaard. Het oorspronkelijke, vrij kleine volume – drie travéeën en twee bouwlagen onder een leien schilddak en met een driezijdige erker aan de parkzijde – werd aan het einde van de jaren 1860 uitgebreid met een linker- en een rechtertravee, elk met een tentdak. Op de eerstvolgende stafkaart van 1892 verschijnt dan ook de term 'château'. Eigenaar en bouwheer was een zekere Charles de Graindorge, die in 1881 het landgoed zal doorverkopen aan de erfgenamen van Charles Domis de Semerpont, eigenaars van het Hof van Bentinck of Oud Kasteel en de grootste grondbezitters van Beigem. De classicistische soberheid van het oude landhuis bleef behouden. De enige ornamenten van de bepleisterde en rozegeschilderde gevels zijn de lisenen en – een toevoeging uit het interbellum – het bordes met een balkon dat rust op twee Toscaanse zuilen (beide afgeboord met vaasvormige balusters) langs de straatzijde en de ingediepte paneeltjes op de erker langs de tuinzijde.

Op de stafkaart van 1864, vlak voor de verbouwing, wordt het landgoed weergegeven met het kasteel, de twee moestuinen, de boomgaard, de hoeve en het park – grosso modo de situatie die op de Primitieve kadasterkaart van 1821 werd afgebeeld. De oprijlaan lag zoals nu waarschijnlijk aan de zuidrand van het park, waar rond 1836 ook een portiersloge werd gebouwd. Het blauwe vlekje ten oosten van het kasteel suggereert de aanwezigheid van een vijvertje. De twee heuveltjes aan de oostrand van het domein – één daarvan afgeboord met witte paardenkastanjes (*Aesculus hippocastanum*) – bestaan mogelijk uit grond die daarvoor werd uitgegraven; vermoedelijk heeft er ooit een prieel of een paviljoen op gestaan.

De verbouwing van een bescheiden landhuis tot 'château' ging vermoedelijk gepaard met de heraanleg van het park en aanplantingen, waarvan een viertal bomen bewaard bleven, vooral de monumentale libanonceder (*Cedrus libani*) voor het kasteel. Op de stafkaart van 1892 verschijnt het parkwegenpatroon als een dubbele lus met een gemeenschappelijke 'wortel' aan de Beigemsesteenweg in de zuidwestpunt van het park. Het vijvertje wordt op geen enkele stafkaart meer afgebeeld, maar het is nog steeds aanwezig. De stafkaart van 1909 geeft ongeveer hetzelfde beeld, maar de toegang van het domein werd verlegd

naar de hoek met de Molenstraat. Het ijzeren poorthek tussen gecementeerde pijlers afgedekt met een vrij hoge deksteen met bloemmotief, was tot het begin van de jaren 1970 bewaard, toen de oude oprit weer in ere werd hersteld (de dekstenen werden hergebruikt als markeringen van de oprit van de woning Molenstraat nr. 1). Het parkwegenpatroon wordt op de stafkaart van 1930 onregelmatiger voorgesteld dan vroeger, met meer kronkels en slingerbewegingen. Een groot gedeelte van het huidige bomenbestand – zeer gevarieerd maar zonder echte zeldzaamheden – dateert uit het interbellum. Een destructief moment was de verbreding van de Beigemsesteenweg rond 1935, toen een strook van 4 m breed bij het openbaar domein werd ingelijfd en de oude randbeplanting aan die zijde verdween. Tot op een afstand van 50 m van de steenweg komen geen oude bomen meer voor; de boomgordel langs die zijde bestaat uit een naoorlogse aanplanting van gedeeltelijk bruine beuken en gedeeltelijk een mengsel van zestien soorten, waaronder tamme kastanje (*Castanea sativa*), moeroseik (*Quercus palustris*), rode bastaardpaardenkastanje (*Aesculus x carnea*), Amerikaanse vogelkers (*Prunus serotina*), Californische schijnjuncipres (*Chamaecyparis lawsoniana*) en laurierkers (*Prunus laurocerasus*).

Merkwaardige bomen (opname 18 juni 1998)

Het cijfer in vet geeft de stamomtrek in centimeters weer. De omtrek wordt standaard gemeten op 150cm hoogte.

- 1. libanonceder (*Cedrus libani*) **590**
- 2. blauwe atlasceder (*Cedrus atlantica* 'Glauca') **394**
- 3. gewone plataan (*Platanus x hispanica*) **373**
- 19. bruine beuk (*Fagus sylvatica* 'Atropunicea') **410**

Auteur: Deneef, Roger

Auteur: Van Damme, Marjolijn

Auteur: Wijnant, Jo

Datum: 2011

Titel Text: Park van het Kasteel Ten Berg

Grafische documenten



Het vijvertje en de achtergevel van het kasteel Ten Berg (Deneef, Roger, 01-01-1998, ©Vlaamse Gemeenschap)



Voortuin van het Kasteel Ten Berg, met de ceders het het bordes met Toscaanse zuiltjes en balkon (Deneef, Roger, 01-01-1998, ©Vlaamse Gemeenschap)

Bibliografie

Kadasterarchief Vlaams-Brabant, Oudste kadastrale legger 212 Beigem, art. 41 nrs. 17-22 en art 398.

Kadasterarchief Vlaams-Brabant, Kadastrale opmetingsschets Beigem 1837 nr. 8; 1869 nr. 2 en 1937.

La noblesse belge, 1891 (II), p. 630-631.

SLACHMUYLDERS T., *Fragmenten uit het verleden van Beigem*, Beigem, uitgave Theo Slachmuylders, 1990, p. 21.

VAN DAMME M., *Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen. Inventaris van het bouwkundig erfgoed: gemeente Grimbergen*, Brussel, Afdeling Monumenten en Landschappen, 2005, p. 233-234.

Relaties

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/110043>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/75305>

Beknopte karakterisering

Datering: derde kwart 19de eeuw, eerste kwart 19de eeuw, interbellum, vierde kwart 18de eeuw

Typologie: landhuizen, private parken, vijvers